

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 14 januari – 12:00 uur d.d. 15 januari

5.1.2e

Directie Communicatie.

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders besmet met corona Bewoners van woonzorgcentra (met de Britse mutant van het virus)	Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Virologen en epidemiologen LHV	Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- Overheersend in de media is natuurlijk de vraag of het Kabinet vandaag haar aftreden bekendmaakt. De brede verwachting onder commentatoren is dat dat inderdaad zal gebeuren. Naast de politieke implicaties, wordt het uitdrukkelijk gelinkt aan de crisisbestrijding. Media leggen uit dat ook een demissionair kabinet door kan gaan met de aanpak van de crisis, ook een 'omstreden' besluit als een avondklok.
- Over die avondklok laten verschillende experts weten hier wel heil in te zien als wapen tegen de Britse virusvariant. Volgens arts-microbioloog en OMT-lid Marc Bonten moet er namelijk 'iets gebeuren' om succesvoller te zijn in het onderdrukken van de Britse variant. Bonten laat weten dat de avondklok 'zeer serieus' op tafel ligt. Hubert Bruls herhaalt bij Op1 dat hij eerst 'bewijs' wil dat de avondklok effect heeft. Hij noemt de avondklok de 'zwaarste maatregel van allemaal'. Politiechef Willem Woelders en nationaal commandant corona zegt bij Nieuwsuur zich klaar te maken voor de handhaving van een avondklok. De politiechef denkt dat de avondklok ingevoerd gaat worden.
- De zorgen om de Britse variant nemen toe nu de variant gesignaleerd is in woonzorgcentra in Friesland en Groningen. Marc Bonten maakt zich 'grote zorgen' en stelt dat de Britse variant 'wijder verspreid' moet zijn, omdat er veel schakels tussen regio Rotterdam en Friesland zitten. Voor zorginstellingen in de regio brengt dit vragen over de bezoekerregelingen met zich mee. Volgens Bart Bokma van Regionaal Orgaan Niet-Acute Zorg (RONAZ) wordt er gedacht aan een ondergrens van één bezoek per week. "Dit zorgt voor een enorm ethisch dilemma. We willen absoluut niet terug naar de situatie van vorig jaar, toen er helemaal geen bezoekers welkom waren. Als ondergrens zien we één bezoek per bewoner per week." Een woordvoerder van de GGD Fryslân laat weten dat de organisatie werkt aan een advies voor de zorginstellingen, dat zou er deze week nog kunnen komen.
- De Landelijke Huisartsen Vereniging herhaalt dat minister De Jonge "zijn belofte niet nakomt", nu huisartsen niet langer kunnen rekenen op een vaccinatie deze maand. RTL Nieuws had donderdag een brief in handen waarin de LHV kritisch reageert op de woorden van De Jonge in het Kamerdebat. Aanleiding voor journalisten om te beschrijven 'wie er nu gelijk heeft'. Volgens opiniemaker Sywert van Lienden is dat de LHV. NOS-journalist Lars Geers stelt het tegenovergestelde: "Wat jullie [LHV] zeggen klopt niet en dat weten jullie zelf ook wel."
- AD vraagt 12 experts: 'Moeten we de tweede prik uitstellen?', vanwege schaarste en angst voor de Britse variant. De helft van de experts is voor, de andere helft vindt het discutabel. OMT-lid en arts-microbioloog aan het UMCG Alex Friedrich zegt dat gezien 'de epidemiologische situatie waar we nu in zitten', de vrees bestaat dat de zorg nog veel meer onder druk komt te staan door de Britse variant van het virus. Een aantal experts vindt uitstel een uiterste optie, omdat uitstel een groter risico op nieuwe mutaties oplevert. "Maar als het hier zo uit de hand loopt als in Engeland, moet het misschien alsnog overwogen worden", zegt ook Eric Snijder, hoogleraar moleculaire virologie aan het LUMC in Leiden.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- De Britse mutatie van het coronavirus is vastgesteld in woonzorgcentrum 't Suyderhuys in Surhuisterveen (Friesland). Tijdens een corona-uitbraak begin januari, bleken opvallend veel bewoners en medewerkers van het woonzorgcentrum besmet met het coronavirus. Uit een steekproef bleek dat twee bewoners het Britse virus bij zich dragen.
- Bij een steekproef onder bewoners van woonzorgcentrum De Burcht in Hoogezand (Groningen) is bij een van hen de Britse mutant van het coronavirus vastgesteld. Het is de eerste besmetting in die provincie met de mutant van het virus.

Schade

- Oogarts Caroline Klaver van het Erasmus MC luidt de noodklok. Door de lockdown zitten veel kinderen binnen en veel achter schermen. Dit kan leiden tot ernstige oogproblemen op latere leeftijd, zoals slechtziendheid of zelfs blindheid

Informatiebehoefte

Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- De Volkskrant stelt vijf vragen waarom de sporters, coaches en begeleiders van de Olympische Spelen wel of niet zouden moeten worden gevaccineerd. 'Hoe groot zal de invloed van vaccineren zijn op het doorgaan van de Olympische en Paralympische Spelen in Tokio?'; 'Kan een olympische bubbel in juli de oplossing zijn?'; 'Hoe is de staat van vaccinatie in Japan en in de sportwereld?'; 'In Canada pleitte invloedrijk IOC-lid Dick Pound voor een voorrangregeling voor de 300 Canadese olympiërs. Bestaat dat geluid in Nederland?'; 'Hoe staat het IOC (dat nog niet centraal vaccins heeft ingekocht) in de gedachte dat topsporters voorrang moeten krijgen in de vaccinatiecampagne, opdat de Spelen doorgang kunnen vinden?'

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Uit de **sterftecijfers van het CBS over 2020** blijkt dat het aantal sterfgevallen in 2020 10% hoger ligt dan verwacht. Sinds de Tweede Wereldoorlog overleden er niet zoveel Nederlanders per hoofd van de bevolking: 967 personen per 100.000 inwoners. De oversterfte in 2020 telde 15.164 doden, met name door het virus. Die hogere sterfte was erg ongelijk verdeeld over het land en over leeftijdsgroepen.
- Uit de gegevens van de **Nederlandse Zorgautoriteit** blijkt dat de afschaling van de reguliere ziekenhuiszorg deze week vergelijkbaar is met die van vorige week.
- Het aantal huisartsbezoeken lag tijdens de eerste lockdown 20 procent lager dan in dezelfde periode het jaar ervoor. Dokters zagen vooral minder senioren en minder jonge kinderen. Dat meldt het **Erasmus MC** op basis van een bevolkingsonderzoek in Rotterdam en de **huisartsenregistratiedatabase Rijnmond Gezond**. Veel klachten waarvoor geen hulp gezocht werd, leidden niet tot blijvende gezondheidsschade, zo is vastgesteld.
- **NOS** meldt dat bijna duizend gedetineerden preventief in quarantaine zitten na besmettingen in de gevangenis. Twee penitentiaire inrichtingen zijn helemaal in quarantaine gegaan. In Nieuwegein gaat het om 355 gedetineerden en in Ter Apel om ruim 400 mensen. In Grave, Zaanstad, Heerhugowaard en Roermond zijn afdelingen in isolatie geplaatst. Ook in de detentiecentra in Rotterdam en Zeist zitten relatief veel gedetineerden in afzondering. Op dit moment zijn 29 gedetineerden positief getest op het coronavirus. Zestien van hen verblijven in Ter Apel.
- **Friese zorginstellingen** nemen extra maatregelen om verdere verspreiding van de Britse coronavariant te voorkomen. Ze willen samen één beleid afspreken. Het aantal bezoekers zou behoorlijk omlaag moeten, maar niet naar nul.
- Een **rondgang van Trouw** langs sportbonden en verenigingen wijst uit dat georganiseerde sporters nog amper hun lidmaatschap hebben opgezegd. Dat blijft beperkt tot 1 à 1,5%. Bij verenigingen gaat het eerder om enkele dan om tientallen opzeggingen. De contributie is vaak voor een heel seizoen in één klap betaald (tot aan deze zomer meestal).
- Het is niet zeker dat de **Olympische Spelen in Tokio** dit jaar doorgaan. Dat zegt Taro Kono, minister van bestuurlijke en regelgevende hervormingen in Japan. Kono is daarmee de eerste hoge ambtenaar in het land die openlijk uitspreekt dat er twijfels zijn over het laten slagen van het grootste sportevenement ter wereld.
- Het **RIVM** start onderzoek naar de mogelijke relatie tussen Q-koorts en corona. Zo'n 1.200 Brabanders krijgen vandaag een brief met het verzoek om mee te doen. De onderzoekers willen weten of mensen die Q-koorts hadden óók vaker corona opliepen. Mogelijk zijn zij extra vatbaar.

Britse variant

- Uit onderzoek van **Public Health England** blijkt dat de Britse variant onder alle leeftijdsgroepen besmettelijker is; zo'n anderhalf keer. Van kinderen < 10 jaar raakte 9% geïnfecteerd na intensief contact met iemand met de nieuwe variant, en maar 6% na contact met een drager van een oudere variant. De besmettelijkheid van kinderen is minder dan die van volwassenen, waar de infectiekans met de nieuwe variant rond de 20% is, tegen grofweg 15% met de oudere varianten.

Vaccinontwikkelingen

- **LNAZ** meldt dat er donderdagavond 39.000 medewerkers in de acute zorg zijn ingeënt. Vrijdag wordt 'het laatste plukje medewerkers' ingeënt, aldus een woordvoerder van het LNAZ.
- **Bijwerkingencentrum Lareb** meldt dat er tot dusver ongeveer 100 bijwerkingen van Pfizer-vaccin zijn gemeld. In twee gevallen gaat het om heftige allergische reacties. Volgens Lareb-directeur Agnes Kant ging het om 'symptomen als huiduitslag en zwellingen rondom de ogen'. "Die mensen zijn geholpen en snel weer hersteld." De overige bijwerkingen gaan volgens Kant over verwachte bijwerkingen als pijn op de plaats van injectie, hoofdpijn en vermoeidheid en werden door Pfizer al vaak gezien bij mensen die deelnamen aan de studies.
- Een **Pfizer-woordvoerder** stelt dat Nederland voorlopig meer vaccins blijft ontvangen dan verwacht nu er zes in plaats van vijf doses uit één flacon kunnen worden gehaald. Op korte termijn verwacht Pfizer de leveringen aan te passen, omdat de gemaakte afspraken gebaseerd zijn op hoeveelheden doses, niet hoeveelheid flacons.
- **Pfizer** onderzoekt of het vaccin ook in de koelkast langer goed blijft; daardoor zou bijvoorbeeld de huisarts kunnen inenten (de uitkomst wordt uiterlijk in maart verwacht). "We voeren stabiliteitsstudies uit om de opslagcondities bij minder koude omstandigheden te begrijpen en uit te breiden. Inclusief de mogelijkheid om de opslagtijd op de plaats van gebruik bij 2 tot 8 graden boven nul te verlengen", aldus de farmaceut.
- Het **Rode Kruis** gaat in nog tien regio's ondersteuning bieden aan de GGD'en bij hun vaccinatieprogramma's. Vanaf vandaag zet het Rode Kruis EHBO'ers in in Flevoland, Brabant Zuid-Oost, Groningen, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Zuid, IJsselland en Zaanstreek-Waterland. Zij observeren mensen een kwartier na de vaccinatie.
- **België** onderzoekt of de inenting met het BioNTech/Pfizer-vaccin van een 82-jarige met gezondheidsproblemen heeft bijgedragen aan diens overlijden. De bejaarde is woensdag overleden, meldt het Belgische federaal geneesmiddelenagentschap FAGG. Hij of zij was vijf dagen eerder ingeënt.
- **Gezondheidsminister Amar Ramadhin van Suriname** zegt dat het land zich heeft verzekerd van een eerste partij vaccins, die naar verwachting eind deze maand aankomt. Het zou gaan om het Pfizer-vaccin.

Maatregelen buitenland

- **Premier Jean Castex van Frankrijk** maakt bekend dat alle Fransen vanaf zaterdag van 18.00 tot 06.00 uur thuis moeten blijven. Dit gold al voor een deel van het land vanaf 20.00 uur, maar vanaf zaterdag voor alle Fransen.
- De **Duitse regering** denkt na over een avondklok om de verspreiding van het virus in te dammen. Duitse media melden dat er ook wordt nagedacht om het openbaar vervoer tijdelijk stil te leggen om verplaatsingen te voorkomen.

- **Libanon** zit sinds gisterochtend in de strengste lockdown van het land tot nu toe; de komende elf dagen mogen inwoners alleen in noodgevallen het huis uit. Supermarkten zijn gesloten en looproutes afgezet.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?

- Kinderzenders **NPO Zapp** en **Zappelin** bieden ouders de helpende hand door meer educatieve programma's uit te zenden die op basisscholen vaak al worden gebruikt in het lesprogramma, zoals Willem Wever en de Proefkeuken. "Het is een **hele puzzel om kinderen thuis** aan school te laten werken, daarom willen we vanuit NPO Zapp een **bijdrage leveren door leuke en leerzame programma's** aan te bieden", aldus Robert Fortuijn, netmanager NPO Zapp/Zappelin.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- Uit een **peiling van vakbond CNV** onder ruim 1.200 leden blijkt dat van de vakbondsleden die hun werk in principe vanuit huis kunnen doen, ruim 40% toch in meer of mindere mate naar kantoor gaat. In het merendeel van die gevallen – 27% van de ondervraagde thuiswerkers – is het de werkgever die daarom vraagt. Dat percentage ligt opvallend hoger dan bij een vergelijkbare peiling in oktober. Toen gaf 16% van de CNV'ers aan dat de baas hun toch vroeg naar kantoor te komen. Dat verschil kan deels in de vraagstelling zitten, die in de vorige ledenpeiling iets afweek. Maar CNV-voorzitter Piet Fortuin het beeld wel: "In oktober kwamen we uit een zomer waarin er iets meer kon. Inmiddels neemt de druk bij werkgevers ook toe. Er zijn bedrijven die via thuiswerken prima op de winkel kunnen passen. Maar naarmate het langer duurt, groeit de behoefte om toch iets af te spreken. Om de strategie te bepalen, om toch eens creatief te denken." **Werkgeversorganisaties VNO-NCW** en **MKB-Nederland** herkennen dit beeld: "Vanuit onze achterban horen we dat werknemers steeds vaker een beroep doen op hun werkgever om toch naar het werk te mogen komen", laat een woordvoerder weten. Hij heeft niet het idee dat werkgevers vaker een beroep op hun personeel doen om toch naar kantoor te komen. "Ons beeld is dat het bedrijfsleven, daar waar het kan, massaal thuiswerkt."
- Bij de opnames van een videoclip van **influencer Famke Louise** heeft de politie gisteren 66 boetes uitgeschreven voor het niet naleven van de coronamaatregelen. De opnames waren in een loods in het Noord-Hollandse Lijnden.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- **OMT-lid en arts-microbioloog Alex Friedrich van het UMCG** en **collega arts-microbioloog Marjolein Knoester** pleiten voor beter en meer onderzoek naar coronamutaties. "We moeten in beeld brengen welke variant een patiënt heeft. Dan kun je heel lokaal strengere maatregelen nemen, als dat nodig is", zegt Knoester. Dat onderzoek kost tijd en geld. "Maar dat is nodig om te voorkomen dat we voor de eindstreep met gigantische uitbraken zitten zoals in verpleeghuizen. Dat is onze grote zorg, zeker gezien de leeftijd daar." Friedrich vult aan: "Maar dat bedrag valt in het niet als je kijkt wat de crisis ons nu kost."
- Om meer mensen in beweging te krijgen - nu we door de lockdown meer aan huis gebonden zijn, geen ideale thuiswerkplek hebben en we weinig bewegen - roepen de **paralympische rolstoelbasketballers**, die veel tijd in hun rolstoel doorbrengen, Nederlanders op om een zitloze werkdag te houden op 21 januari.
- Het bestuur van de **Protestante Kerk in Nederland (PKN)** adviseert te stoppen met zingen in de kerk naar aanleiding van de laatste persconferentie waarin de zorgen over de Britse mutatie werden geuit. Ook het overlijden van twee besmette zangers bij de Protestantse Gemeente in Biddinghuizen speelt een rol in het nieuwe advies.
- **Kenniscentrum Moeders van Morgen** roept vrouwen op hun ervaringen met geneesmiddelen in en rond hun zwangerschap te delen, en in het bijzonder over de nieuwe coronavaccins. Op die manier wil het meer zicht krijgen op de veiligheid voor die groep. Over de werking van de coronavaccins tijdens een zwangerschap is weinig bekend, omdat zwangeren in onderzoeken van farmaceuten niet zijn meegenomen. "Dat geldt voor meer vaccins en geneesmiddelen", zegt Agnes Kant van bijwerkingencentrum Lareb, waar het initiatief onder valt. "Die kennis willen wij alsnog opbouwen door praktijkervaringen te verzamelen."
- **Tientallen partijen plaatsen een advertentie in de Volkskrant** met de oproep aan het kabinet en het OMT om 'niet alleen uit te gaan van het virusrisico, maar ook de risico's die de ontwikkeling van kinderen en jongeren bedreigen nadrukkelijk bij hun afwegingen te betrekken'. Ook vragen zij het kabinet om 'onmiddellijk' te zoeken naar alternatieven voor schoolsluiting.
- **Oogarts Caroline Klaver van het Erasmus MC** luidt de noodklok. Door de lockdown zitten veel kinderen binnen en veel achter schermen, wat slecht is voor hun ogen. De arts doet een oproep aan de lagere school om zich te houden aan de 20-20-2-regel. De arts roept ouders, leerkrachten, overheden en zorgprofessionals ook op erop toe te zien dat kinderen meer buiten spelen.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- **Arts-microbioloog Alex Friedrich van het UMCG en OMT-lid** zegt dat dit 'hét moment' is om te testen. "... ook zonder klachten als dat kan." Vooral in zorginstellingen moet meer getest worden, volgens Friedrich, want dat zijn plekken waar het virus "makkelijk om zich heen grijpt".
- **NVIC-voorzitter Diederik Gommers** nuanceert eigen uitspraken uit de podcast Virusfeiten over zwanger worden. "Als IC-arts zie ik natuurlijk enkel de ernstig zieke mensen, waaronder ook een aantal zwangeren. Deze laatste zijn uitzonderingen, maar deze week hebben wij een jong iemand liggen aan de beademing op haar buik", zegt Gommers op zijn Instagram-pagina. "Maar dat is geen reden om nu niet zwanger te worden", zegt hij nu. Gommers stelt dat we uit Nederlands onderzoek weten dat zwangeren een even groot risico hebben om besmet te worden als niet-zwangeren.

Gommers moet nog een beetje wennen aan zijn rol, geeft hij toe. "Ik moet eerlijk zeggen dat ik af en toe de kracht van social media nog onderschat en dan zie ik hoe een uitspraak zonder context een eigen leven gaat leiden."

- **Richard Kaper, bij sportkoepel NOC-NSF**, zegt over de situatie bij sportverenigingen: "We zien wat we het aloude ijsverenigingenfenomeen noemen. We hebben heel veel natuurijsverenigingen die in principe in een slaapstand staan. Maar zo gauw het één nacht flink heeft gevoren, blijkt iedereen er weer te staan. Zo is het nu ook in het verenigingsland. De loyaliteit is heel hoog. Al kennen we nog lang niet alle effecten."
- **Longarts Sander de Hossou** op Twitter: "Beste @tamaravanark, Regel vandaag dat zorgverleners die met coronapatiënten werken de beschikking hebben over ffp2-mondmaskers. Ze zijn er nu genoeg. De chirurgische mondmaskers zijn voor die setting verre van voldoende getuige de uitbraken in zorgcentra door het hele land." SP-Kamerlid **Maarten Hijink** reageert: "Precies dit. Al zo vaak om gevraagd. Moet nu geregeld worden."
- **Artsfederatie KNMG** zegt dat artsen 'zich niets aantrekken' van de anonieme brieven die momenteel worden rondgestuurd door de actiegroep Viruswaarheid. De federatie benadrukt dat ten onrechte wordt geprobeerd artsen angst in te boezemen, om te voorkomen dat medewerking wordt verleend aan het vaccinatieprogramma.
- De **Kamer van Koophandel** noemt de actie van Viruswaarheid, die 5.000 medici een brief stuurde waarin de actiegroep zijn kijk op vaccinaties deelde, om openbare gegevens uit het handelsregister te gebruiken 'ongewenst'. De KvK vult aan dat de gegevens openbaar moeten zijn voor een reden: transparantie in het handelsverkeer is belangrijk voor rechtszekerheid en betrouwbaarheid.

Bezoekregeling zorginstellingen

- **John van Arnhem van zorgkoepel Hof en Hiem** zegt: "Eén bezoek per week, per bewoner. Dat is de ondergrens." Die organisatie wil liever niet dat bewoners naar buiten gaan. Formeel moet het besluit nog genomen worden, maar volgens Van Arnhem is het al duidelijk. "Het is een draconische maatregel, maar wij gaan inderdaad terug van twee bezoekers per dag naar één bezoek per week. Mijn gevoel is dat de meeste zorginstellingen in Friesland hetzelfde gaan doen." Van Arnhem zegt dat hij de boel niet weer op slot wil doen. "Wij vragen onze bezoekers binnen te blijven. Een wandeling mag natuurlijk wel, maar naar de supermarkt of op bezoek bij familieleden is nu echt niet verstandig." Het kan niet anders, zegt Van Arnhem, die geen andere mogelijkheden ziet om de besmettingen buiten de deur te houden. "Medewerkers zijn inmiddels zo getraind en zo alert; als ze verkouden zijn, blijven ze thuis en laten zich testen. Wij denken dat de meeste besmettingen ontstaan in het contact tussen bewoners en bezoekers."
- **Bart Bokma van Regionaal Orgaan Niet-Acute Zorg (RONAZ)** zegt dat er ook gedacht wordt aan een ondergrens van één bezoek per week. "Als je kijkt naar het buitenland, moeten we ons voorbereiden op het ergste. [...] Het is streng, maar het kan niet anders. Dit zorgt voor een enorm ethisch dilemma. We willen absoluut niet terug naar de situatie van vorig jaar, toen er helemaal geen bezoekers welkom waren. Als ondergrens zien we één bezoek per bewoner per week."
- Een **woordvoerder van de Friese GGD** laat weten dat die organisatie werkt aan een advies voor de zorginstellingen, naar aanleiding van de vastgestelde besmettingen in Surhuisterveen. Dat zou er deze week nog kunnen komen.

Uitstellen tweede prik

- **AD** ondervraagt 12 experts over: 'moeten we de tweede prik uitstellen?'. De helft is voor het uitstellen van de tweede prik, vanwege de schaarste en de angst voor de Britse mutant van het virus.
- **Arts-microbioloog Alex Friedrich van het UMCG en OMT-lid** zegt dat gezien 'de epidemiologische situatie waar we nu in zitten'. De vrees bestaat dat de zorg nog veel meer onder druk komt te staan door de Britse variant van het virus. "We kunnen de mensen later ook nog serologisch testen en wie te weinig beschermd blijkt, alsnog een derde keer een vaccinatie geven wanneer er voldoende vaccins beschikbaar zijn."
- **Viroloog Ab Osterhaus** vindt het een 'slim idee', al twijfelt hij over de ethische kant. "Omdat het niet is getest." Hij stelt: "Je moet het scenario gewoon in een modelletje stoppen en uitrekenen hoeveel je ermee wint. De risico's van het uitstellen van een tweede prik zijn niet heel groot. En bij sommige vaccins is de uiteindelijke bescherming juist nog beter als je die prik later geeft."
- Een aantal experts vindt uitstel een uiterste optie, omdat uitstel een groter risico op nieuwe mutaties oplevert. "Maar als het hier zo uit de hand loopt als in Engeland, moet het misschien alsnog overwogen worden", zegt ook **Eric Snijder, hoogleraar moleculaire virologie aan het LUMC in Leiden**.
- **Marjolein Kikkert, moleculair viroloog aan het Leiden University Medical Center (LUMC)** zegt: "Langere tussenpozen zijn niet getest, en het is onduidelijk wat dit voor het effectiviteitspercentage betekent. Er zullen meer mensen half immuun rondlopen. Dat is een situatie waarbij het virus meer gelegenheid tot muteren heeft."
- **Peter Rottier, emeritus hoogleraar virologie en virusziekten aan de Universiteit Utrecht**, noemt het 'een enorm dilemma'.

Brief Landelijke Huisartsen Vereniging

- De **Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV)** herhaalt dat minister De Jonge "zijn beloftes niet nakomt", nu huisartsen niet langer kunnen rekenen op een vaccinatie deze maand. De LHV eist dat de minister onmiddellijk 15.000 Pfizer-vaccins beschikbaar stelt voor huisartsen en medewerkers in de huisartsenspoedzorg, en dreigt over te gaan tot acties. Volgens de huisartsen was overeengekomen dat als het vaccineren met Moderna in januari niet zou lukken, er een andere oplossing gezocht zou worden. Huisartsen zouden hoe dan ook deze maand hun eerste prik ontvangen. Nu de minister daar geen aanstalten toe maakt, eisen huisartsen het reeds beschikbare BioNTech/Pfizer-vaccin op. "Dat kan

helpen onze achterban er van te overtuigen dat u wel betrouwbaar bent in het nakomen van uw afspraken en hen serieus neemt", aldus LHV-voorzitter Ella Kalsbeek.

- **RTL Nieuws** had gisteren als eerste de brief van LHV-voorzitter Ella Kalsbeek aan minister De Jonge in handen. Ook **NOS** en **AD** namen de berichtgeving gisteren over. Na de reactie van de minister veranderen NOS en AD de kop. NOS: "De Jonge houdt poot stijf." AD: "De Jonge geeft geen sjoegie." Trouw kopt vanochtend: 'Huisartsen zijn woedend op De Jonge om uitblijven vaccins'. Volgens **Trouw** heeft De Jonge 'een andere lezing' van wat er gebeurd is. "Als dit uw beeld is van ons, dan kunnen wij niet langer de loyale samenwerkingspartner zijn", schrijft Kalsbeek.
- **Opiniemaker Sywert van der Lienden**: "Klopt idd zoals de huisartsen stellen dat in Kamerbrief 4 januari jl stond dat huisartsen zouden kunnen beschikken over Moderna-vaccin. Minister wil nu graag dat ze wachten op latere levering van AstraZeneca. [link naar de brief]..." & "Kortom: terecht punten dat huisartsen én om excuses minister VWS vragen én om nakomen van inderdaad gemaakte afspraken. Zij moeten immers contact hebben met veel mensen binnen de 1,5 meter bij hun vaccinatiestraten."
- **NOS-journalist Lars Geerts**: "De reactie van @hugodejonge op het ultimatum van de @LHVhuisartsen. Kort gezegd: Wat jullie zeggen klopt niet en dat weten jullie zelf ook wel. [burn]"

Britse mutant – reden voor aanscherping maatregelen?

- **Viroloog Marion Koopmans** zegt dat het van belang is om in het onderzoek naar mutaties van het coronavirus we ons niet moeten blindstaren op de Britse variant: "Je moet oppassen dat je niet te veel inzoomt op deze specifieke variant. We moeten het hele plaatje in de gaten blijven houden. Er zijn vele variaties van het virus en lang niet alle hebben gevaarlijke eigenschappen."
- **Arts-microbioloog Marc Bonten** maakt zich 'grote zorgen' over de verspreiding van de Britse variant van het virus. Dat de mutant nu ook in Friesland is gesignaleerd laat zien dat het virus wijder verspreid is dan we denken, want tussen regio Rotterdam en Friesland zitten veel schakels, stelt Bonten bij Op1. Het is volgens Bonten 'zaak' dat de situatie niet zo uit de hand loopt als in het Verenigd Koninkrijk. Bonten zegt dat de avondklok 'zeer serieus op tafel' ligt. Er zal iets moeten gebeuren om succesvoller te zijn in het onderdrukken van de Britse variant van het virus, stelt Bonten.
- **Arts-microbioloog Alex Friedrich van het UMCG en OMT-lid** vindt dat de maatregelen vanwege de Britse variant van het virus moeten worden aangescherpt. Dit is de eerste golf van de nieuwe variant, stelt Friedrich. Reden om te denken aan strengere maatregelen, waaronder een avondklok, vindt hij. "We verwachten een enorme toename, dat kan niet anders. We zien in het buitenland dat deze variant zich elke twee weken verdubbelt, misschien zelfs per week." De huidige lockdown werkt onvoldoende, denkt Friedrich. "We hebben nog steeds duizenden besmettingen per dag. Het aantal besmettingen daalt maar heel langzaam. Waar komen die vandaan terwijl we in lockdown zitten? Zeker de helft uit de zorg, want daar gaat het werk ondanks de lockdown door, maar de rest dus buiten de zorg." Friedrich zegt dat we nu een lockdown 'voor 70 procent' hebben. "... geen binnenlandse reisbeperkingen, geen avondklok en hotels zijn open." Daar liggen volgens Friedrich mogelijkheden om de verspreiding van de nieuwe variant te remmen. "In Duitsland gelden op sommige plekken reisbeperkingen. Ik zou zeggen: blijf in je eigen landsdeel: noord, oost, west en zuid. In combinatie met een avondklok en de gesloten scholen kan dat meer effect hebben."
- **Louis Bont, kinderarts en hoogleraar luchtweginfecties van het Wilhelmina Kinderziekenhuis in Utrecht**, vindt dat de rol van kinderen in de verspreiding van de Britse variant van het virus nog beter uitgezocht moet worden. "Voor kinderen in de basisschoolleeftijd was het virus nooit een probleem."
- Voor het risico op een nieuwe virusvariant is ook **Peter Rottier, emeritus hoogleraar virologie en virusziekten aan de Universiteit Utrecht**, bang. Er zou zelfs een variant kunnen ontstaan "waartegen de huidige vaccins niet werken", waarschuwt hij.
- **Politicus Willem Woelders en nationaal commandant corona** zegt zich klaar te maken voor handhaving van een avondklok. Woelders denkt dat de avondklok zal worden ingevoerd.
- **Hubert Bruls** wil 'bewijs hebben' dat de avondklok effect heeft. Hij vindt het de zwaarste maatregelen van allemaal en daarom vindt hij dat het effect van de maatregel voor invoering duidelijk gemaakt moet worden.

Vaccinatiestrategie

- De Telegraaf kopt 'Moet Nederland ook 's nachts gaan vaccineren?'. Volgens directeur van de **Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals** Berend Schans moet de GGD 'zo snel mogelijk' het aantal vaccins opvoeren, om het festivalseizoen te redden. "De tijd dringt [...] Ik hoor nu dat gezonde, jonge mensen zoals ik pas in september aan de beurt zijn. Dat duurt echt veel te lang." **Sonja Kloppenburg van de GGD**: "Het is heel simpel: er zijn niet meer vaccins. Ook zonder 's nachts te prikken halen we straks al een miljoen per week."
- NRC ging langs bij woonzorgpark Boldershof in Druten waar de bewoners vanaf aanstaande maandag gevaccineerd zullen worden. **Bestuurder Ageeth Ouwehand van zorggroep 's Heeren Loo**: "Het is fantastisch dat we de meest kwetsbare mensen van onze doelgroep nu kunnen gaan beschermen tegen zo'n desastreuus virus. Wij snakken naar een tijd met meer vrijheid voor onze cliënten en medewerkers." Maar: "Dit is nog geen groen licht voor het afschalen van de maatregelen, zoals afstand houden en een mondkapje dragen. Maar we moeten ergens beginnen." Volgens Ouwehand beheersen de medewerkers 'als geen ander' de kunst om in begrijpelijke taal uit te leggen wat de bedoeling is. "Maar we kennen onze cliënten goed. We respecteren hun eigen keuzes. We gaan daar uitermate zorgvuldig mee om." Het personeel in Druten werd deze week 'overvallen' door het nieuws over de vaccinatie. "Ik kwam dinsdagochtend binnen en een doktersassistente zei: ga je naar het spoedoverleg? Ik wist van niets", reageert **Pieter-Paul Broek, arts verstandelijk gehandicapten in opleiding in Druten. Praktijkverpleegkundige Fieke Wijnen**: "We

hadden drie uur de tijd om te reageren op het aanbod voor vaccinatie. We moesten ineens van alles in gang zetten. Toestemming. Contra-indicatie. Ik heb het gevoel dat er een orkaan over ons heen is getrokken. Maar iedereen is blij." Een **bewoner van woonzorgpark Boldershof in Druten**: "Liever een spuit dan corona. Ik heb op televisie gezien dat mensen in het ziekenhuis liggen. Dat wil ik niet." Arts Robroek: "Tot deze week werd gezegd dat we met het Moderna-vaccin zouden inenten. Ik had me helemaal ingelezen. Dinsdag hoorde ik dat het Pfizer werd. Ik kon alles weer in de prullenbak gooien." Bewoner Anneke (66) ziet uit naar de vaccinatie. "We krijgen twee prikken", legt ze uit. Angstig vindt ze het niet. "Ik heb er al zoveel in mijn leven gehad."

- **Groningse hoogleraar internationale gezondheidseconomie Maarten Postma en lid van de Britse Gezondheidsraad** over de vaccinatiestrategie: "Natuurlijk, iedere dag die je later begint kost levens, maar in Nederland zijn de zaken door de reuring de afgelopen weken toch wel in een stroomversnelling geraakt. Als rond de zomer de belangrijkste groepen in de maatschappij zijn ingeënt, hebben we het geweldig gedaan." De situatie in Groot-Brittannië is volledig anders dan in Nederland, zegt Postma. "Engeland is altijd koploper geweest met vaccins, ze hebben een geoliede infrastructuur in het snel introduceren van nieuwe vaccins, zoals tegen het rotavirus en meningokokken-b. Ze zijn beter voorbereid op acute situaties. In Engeland zijn nu bijna een miljoen tachtigplussers gevaccineerd."
- **Consumentenpsycholoog Tom van Bommel** vindt een landelijke vaccinatieteller zoals in België een goed idee: "Het gedrag van anderen is bepalend voor dat van ons. Als we zien hoeveel mensen er al zijn gevaccineerd, dan zijn wij ook sneller geneigd om het te doen." Hij voegt toe dat aan het begin van de vaccinatieperiode dat effect er echter nog niet is: "Dan worden er lage waardes gecommuniceerd. Op dit moment is nog niet één procent gevaccineerd. Dat is een reden om er nog niet mee te beginnen". We kunnen volgens hem daarom beter later starten: "Je wil daarvoor eigenlijk minstens een miljoen mensen hebben die zijn gevaccineerd. Alles daaronder zijn kleine getallen. Je moet benadrukken dat veel mensen al een prik hebben gehad."
- **Han van den Bosch (verbonden aan de sectie Vaccins van de KNVM), Ronald de Groot (Emeritus hoogleraar Kindergeneeskunde Radboudumc) en Hans Rümke (oud-klinisch vaccinoloog en oud-directeur van het Universitair Vaccin Centrum Rotterdam)** schrijven in NRC dat er 'een sterk vaccin-instituut' nodig is, om toekomstige uitbraken beter het hoofd te kunnen bieden. Volgens de schrijvers zijn belangrijke problemen onderbelicht gebleven; namelijk het ontbreken van het inzicht bij overheid en publiek, dat de universitaire opleiding, het onderwijs en het onderzoek naar vaccins en naar vaccinbereiding 'lacunes vertonen' en 'versterkt moet worden' om beter te reageren op nieuwe uitbraken van infectieziekten.
- **PVV-fractievoorzitter Geert Wilders** plaatst op Twitter een figuur met daarbij de percentages gevaccineerden per land, met daarbij de tekst: "Nederland traagste van allemaal. #hugodejongekanniks."

Context

- De vraag of het kabinet vandaag zal aftreden, bepaalt uiteraard voor een groot deel het debat in de (sociale) media. De verwachting is dat dat inderdaad gaat gebeuren. Die vraag wordt ook uitdrukkelijk gelinkt aan de crisisbestrijding. Het vertrek zal harmonieus gebeuren –niemand heeft baat bij ruzie. De komende weken moeten er weer belangrijke beslissingen genomen worden, zoals het mogelijk instellen van een avondklok. "Dan gaan we elkaar nu niet eerst de tent uitvechten", aldus een bron rond het kabinet. Media stellen daarnaast de vraag 'kan een demissionair kabinet nog wel effectief een crisis bestrijden?' Volgens bijzonder hoogleraar parlementaire geschiedenis in Maastricht, Bert van den Braak kan een demissionair Kabinet 'nog steeds alles doen wat nodig is voor het land, zoals het bestrijden van de coronapandemie'. "Er verandert vrijwel niets als het kabinet zou besluiten collectief af te treden en daarmee verantwoordelijkheid neemt voor de toeslagenaffaire. De koning zal premier Rutte direct vragen demissionair aan te blijven 'zolang als nodig en al datgene te doen wat in 's lands belang noodzakelijk is'."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Opiniepeilingen

- Uit **gedragsonderzoek van het RIVM en de GGD'en** blijkt dat er in de kerstvakantie een flinke toename van mensen is geweest die elkaar hebben opgezocht: 73% van de deelnemers ontving minimaal 1 keer bezoek per week. In november was dat 60% en tijdens de 1e lockdown in april 45%. Bovendien is het 1,5 meter afstand houden tijdens het bezoek (44%) een stuk lager dan in november (56%) en tijdens de 1e lockdown in april (64%). Daartegenover staan positieve ontwikkelingen sinds november: het percentage mensen dat zich laat testen bij klachten is flink gestegen (66%, was 58%) en meer mensen bleven thuis bij klachten (44%, was 32%). De epidemiologische weekcijfers suggereren echter dat er desondanks meer besmettingen hebben plaatsgevonden tijdens het bezoeken van familie en vrienden. In lijn met andere onderzoeken zien we een forse stijging in het percentage mensen dat zich wil laten vaccineren (nu 80% ten opzichte van 62% in de voorlaatste meting). De vaccinatiebereidheid is het hoogst onder ouderen. Van de respondenten is 45% (zeer) positief over de aanpak van de overheid, wat een daling is ten opzichte van november (58%). Als men Nederland vergelijkt met andere landen is 21% (zeer) positief (dat was 43% in november). Daarnaast hebben respondenten vergeleken met de vorige meting minder het idee dat de overheid verschillende maatschappelijke belangen goed afweegt (van 63% naar 55%) en haar besluiten goed toelicht (van 63% naar 56%). NB: De vragenlijst is afgenomen rond de jaarwisseling.